

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Завдання до практичних занять
з навчальної дисципліни
"ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ
З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Банківська справа"
всіх форм навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.
Протокол № 7 від 24.12.2015 р.

Укладач К. М. Азізова

Завдання до практичних занять з навчальної дисципліни
3-13 "Операції банків з цінними паперами" для студентів напряму
підготовки 6.030508 "Банківська справа" всіх форм навчання
/ уклад. К. М. Азізова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 28 с.

Подано завдання до практичних занять, спрямовані на перевірку здобутих теоретичних знань із теорії та практики здійснення банківських операцій із цінними паперами, методології та інструментарію здійснення діяльності банків із торгівлі цінними паперами. Їх вирішення сприятиме закріпленню знань, набуттю навичок їх практичного використання, а також формуванню професійних компетентностей із навчальної дисципліни "Операції банків з цінними паперами".

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030508 "Банківська справа" всіх форм навчання.

Вступ

Фондовий ринок посідає важливе місце серед інших ринків і відіграє величезну роль у забезпеченні ефективного та збалансованого функціонування механізму ринкового господарства. Важливу роль у розбудові фондового ринку відіграють банківські установи, які є його провідними інституційними учасниками. Діяльність банків на фондовому ринку багатогранна. Вони виступають у ролі емітентів, інвесторів, фінансових посередників та інфраструктурних учасників ринку, займаються непрофесійною і професійною діяльністю із цінними паперами, зокрема, депозитарною, розрахунково-кліринговою діяльністю, діяльністю з управління цінними паперами та активами, ведення реєстру власників іменних цінних паперів, а також торгівлі цінними паперами.

Вирішення завдань до практичних занять із навчальної дисципліни "Операції банків з цінними паперами" будуть сприяти закріпленню знань, набуттю навичок у практичному їхньому використанні, а також формуванню таких професійних компетентностей:

визначати специфіку здійснення діяльності на фондовому ринку;

визначати специфіку фінансових інструментів фондового ринку;

визначати та характеризувати теоретичні та методичні засади організації емісійних операцій банків;

визначати та характеризувати теоретичні та методичні засади організації інвестиційних операцій банків;

визначати типові ризики інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів;

визначати та характеризувати теоретичні та методичні засади посередницьких операцій банків, характеризувати роль та значення Національної депозитарної системи в Україні;

визначати особливості здійснення діяльності з ведення реєстру власників іменних цінних паперів.

Навчальну дисципліну "Операції банків з цінними паперами" зараховано до вибіркової дисципліни, яку вивчають, згідно з навчальним планом напряму підготовки 6.030508 "Банківська справа" всіх форм навчання.

Змістовий модуль 1

Організаційні засади здійснення банками операцій з цінними паперами

Тема 1. Фондовий ринок: сутність та зміст

Завдання 1.1. Необхідно проаналізувати правовий статус і склад повноважень суб'єктів (учасників) фондового ринку: емітентів цінних паперів, інвесторів, посередників, реєстраторів на фондовому ринку. Виконання завдання оформити у вигляді табл. 1.1 з відповідними поясненнями.

Таблиця 1.1

Суб'єкти фондового ринку

Суб'єкти фондового ринку	Правовий статус	Склад повноважень	№ статті Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок"

Завдання 1.2. Необхідно встановити відповідність (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Види діяльності на фондовому ринку

Терміни	Характеристики
1	2
1. Саморегулююча організація 2. Дилерська діяльність 3. Брокерська діяльність 4. Андеррайтингова діяльність	а) діяльність, яка проводиться торговцями цінних паперів від свого імені за винагороду протягом певного строку, зазначеного в договорі про управління переданими цінними паперами і грошовими коштами; б) комісійна діяльність з цінними паперами, яка передбачає заключення цивільно-правових договорів відносно цінних паперів від свого імені, але по дорученню і за рахунок іншої особи;

Закінчення табл. 1.2

1	2
	в) проводить професійну діяльність на фондовому ринку з торгівлі цінними паперами, управління активами інвесторів, депозитарну діяльність тощо; г) діяльність, яка пов'язана з розміщенням цінних паперів по дорученню від імені та за рахунок емітента; д) комерційна діяльність з цінними паперами з метою подальшого їх перепродажу

1._____; 2._____; 3._____; 4._____.

Завдання 1.3. Необхідно встановити відповідність (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

**Визначення із Закону України
"Про цінні папери та фондовий ринок"**

Терміни	Характеристики
1. Емісія 2. Лістинг 3. Випуск цінних паперів 4. Котирування	а) сукупність процедур із включення цінних паперів до реєстру фондової біржі та здійснення контролю за відповідністю цінних паперів і емітента умовам та вимогам, установленим у правилах фондової біржі; б) механізм визначення та/або фіксації на фондовій біржі ринкової ціни емісійного цінного паперу, що перебуває в обігу на такій біржі; в) сукупність дій емітента, що провадяться в установленій законодавством послідовності і спрямовані на розміщення емісійних цінних паперів серед їх перших власників; г) сукупність певного виду емісійних цінних паперів одного емітента, однієї номінальної вартості, які мають однакову форму випуску і міжнародний ідентифікаційний номер, та забезпечують їх власникам однакові права незалежно від часу придбання і способу їх емісії

1._____; 2._____; 3._____; 4._____.

Завдання 1.4. Необхідно встановити відповідність (табл. 1.4).

**Визначення із Закону України
"Про цінні папери та фондовий ринок"**

Характеристики	Варіанти відповідей
1. В Україні у цивільному обороті можуть бути такі групи цінних паперів	а) акція; б) вексель; в) обидва визначення; г) ніяке
2. Іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника	
3. Цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання	
4. Можуть бути прості або переказні та існують виключно у документарній формі	

1.____; 2.____; 3.____; 4.____.

Завдання 1.5. Визначити, згідно з яким порядком можуть здійснювати такі операції (відповідно до Закону України "Про банки та банківську діяльність"). Виконання оформити у вигляді табл. 1.5. Відповідність тієї чи іншої операції позначити "+".

Таблиця 1.5

Законодавче регулювання банківських операції

№ п/п	Банківські операції	Банківська ліцензія	Письмовий дозвіл НБУ
1	Укладання договору андеррайтингу		
2	Прийняття підприємства на обслуговування у службі реєстратора		
3	Укладання договору на депозитарне обслуговування		
4	Розміщення облігації власної емісії		
5	Розміщення векселя		
6	Придбання акції підприємства за дорученням клієнта		
7	Продаж векселя за дорученням клієнта		
8	Продаж облігації підприємства за дорученням клієнта		
9	Придбання акції підприємства для власного інвестиційного портфеля		
10	Укладання фінансового ф'ючерсного контракту за дорученням клієнта		

Завдання 1.6. Необхідно встановити відповідність (табл. 1.6)

Таблиця 1.6

Законодавче регулювання банківських операції

Терміни	Характеристики
1. Перший власник 2. Індосамент 3. Асоційована особа 4. Індосант	а) власник ордерного цінного паперу (його уповноважена особа), який вчиняє індосамент. Може бути повним (іменним) – виписаним на ім'я (найменування) конкретної особи або бланковим (на пред'явника) – виписаним без зазначення імені (найменування) особи; б) чоловік або дружина, прямі родичі особи (батько, мати, діти, рідні брати та сестри, дід, баба, онуки), прямі родичі чоловіка чи дружини особи, чоловік або дружина прямого родича; в) особа, яка набула права власності на цінні папери безпосередньо від емітента або особи, яка видала неемісійний цінний папір, чи андерайтера; г) передавальний напис на ордерному цінному папері, що посвідчує перехід прав на цінний папір та прав за цінним папером до іншої особи в установленому законодавством порядку

1.____; 2.____; 3.____; 4.____.

Тема 2. Фінансові інструменти фондового ринку

Завдання 2.1. Які види цінних паперів, зазначені в Законі України "Про цінні папери та фондовий ринок", можуть існувати в документарній формі, а які виключно в бездокументарній? Відповідь оформити у вигляді табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Документарні та бездокументарні цінні папери

Документарні цінні папери	№ статті Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок"	Бездокументарні цінні папери	№ статті Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок"

Завдання 2.2. Необхідно встановити відповідність (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Визначення із Закону України
"Про цінні папери та фондовий ринок"**

Характеристики	Терміни
1. Цінний папір, який розміщується інвестиційним фондом	а) дериватив;
2. Боргове зобов'язання чітко визначеної форми, що дає незаперечне право на одержання зазначеної в ньому суми грошей	б) облігація;
3. Договір стандартної форми, який засвідчує право або зобов'язання придбати або продати актив на певних умовах	в) інвестиційний сертифікат;
4. Один з видів боргових цінних паперів, що підтверджують наявність кредиторсько-дебіторських взаємовідносин між емітентом і власником	г) казначейське зобов'язання;
	д) немає в переліку

1.____; 2.____; 3.____; 4.____.

Завдання 2.3. Розподілити наведені цінні папери на ордерні, іменні та на пред'явника:

- а) акція;
- б) казначейське зобов'язання;
- в) вексель;
- г) коносамент;
- д) облігація;
- е) інвестиційний сертифікат;
- є) пред'явницька акція.

Завдання 2.4. На основі Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок" охарактеризуйте цінні папери за належністю до певної групи шляхом заповнення табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Класифікація цінних паперів

№ п/п	Групи цінних паперів за економічною ознакою	Визначення групи цінних паперів	Цінні папери, що належать до відповідної групи	№ статті Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок"

Завдання 2.5. Які види деривативів, згідно із Законом України "Про цінні папери та фондову біржу", є цінними паперами, а які не є ними (табл. 2.4)?

Таблиця 2.4

Види деривативів

Деривативи	
Цінні папери	Не є цінними паперами

Завдання 2.6. Користуючись Законом України "Про цінні папери та фондовий ринок", необхідно заповнити табл. 2.5 (не менше ніж 3 варіанти).

Таблиця 2.5

Групи цінних паперів, згідно із Законом України "Про цінні папери та фондовий ринок"

№ п/п	Групи цінних паперів	Види цінних паперів
1	Пайові цінні папери	
2	Боргові цінні папери	
3	Іпотечні цінні папери	

Завдання 2.7. Оберіть, які з наведених у табл. 2.6 характеристик належать до ощадного (депозитного) сертифіката.

Таблиця 2.6

Характеристики ощадного (депозитного) сертифіката

№ п/п	Характеристики	Позначення "+/-"
1	2	3
1	Цінний папір, який підтверджує суму вкладу, внесеного у банк, і права вкладника на одержання зі спливом встановленого строку суми вкладу та процентів, встановлених сертифікатом, у банку, який його видав	
2	Розміщуються у документарній або бездокументарній формі	
3	Є неемісійним цінним папером, що видається на певний строк (під відсотки, передбачені умовами його видачі)	

1	2	3
4	Можуть бути: довгострокові – понад п'ять років; середньострокові – від одного до п'яти років; короткострокові – до одного року	
5	Можуть бути іменними або на пред'явника та існують виключно у документарній формі	
6	Цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму його власнику	
7	Емітентом виступає держава в особі Міністерства фінансів України за дорученням Кабінету Міністрів України	
8	Доход за ним виплачується під час пред'явлення їх для оплати в банк, що розмістив ці сертифікати	

Тема 3. Емісійні операції банків

Завдання 3.1. ПАТ "Аркада-банк" здійснив емісію акцій номінальною вартістю 15 грн і загальною кількістю 500 тис. штук. Із загальної кількості емітованих акцій 80 тис. було реалізовано за ціною 18 грн за одну акцію. Визначити розмір статутного фонду та емісійного доходу банку від емісії акцій.

Завдання 3.2. ПАТ "Акро-банк" здійснив емісію звичайних акцій загальною кількістю 8 000 тис. шт. номінальною вартістю 20 грн, привілейованих акцій загальною кількістю 200 тис. шт. номіналом 20 грн. Із загальної кількості емітованих акцій 1 500 тис. звичайних акцій було продано за ціною 24 грн за одну акцію, 80 тис. привілейованих акцій було продано за ціною 30 грн за акцію. Визначити розмір статутного капіталу банку та розмір його емісійного доходу.

Завдання 3.3. Банк придбав акції в липні за номіналом та продав у серпні за ціною 1 тис. грн, що на 100 грн перевищує номінал. По ній сплачується дивіденд 50 % річних. Визначити курс акції в серпні та поточну дохідність інвестованих коштів.

Завдання 3.4. Акцію придбано за номіналом та продано через шість місяців за ціною 10 тис. грн, що на 2 500 грн перевищує номінал. По ній сплачується дивіденд 16 % річних. Визначити курс акції на момент продажу, поточну та додаткову дохідність інвестованих коштів.

Завдання 3.5. 21.11.2015 р. ПАТ "Крок-банк" уклав угоду про купівлю 10 тис. акцій ВАТ "Міленіум" до свого торгового портфеля на загальну суму 460 тис. грн. Справедлива вартість ВАТ "Міленіум" становила 2 760 тис. грн.

24.11.2015 р. банк сплатив кошти та отримав куплені акції ВАТ "Міленіум".

31.12.2015 р. було оголошено про збільшення справедливої вартості ВАТ "Міленіум" на 720 тис. грн, у зв'язку із цим банк переоцінив акції товариства до їхньої справедливої вартості на поточну дату.

15.01.2016 р. банк нарахував та отримав доходи за акціями ВАТ "Міленіум", у зв'язку з отриманням від емітента інформації про виплату дивідендів у сумі 3 грн за акцію.

17.02.2016 р. банк уклав угоду про продаж 10 тис. акцій ПАТ "Крок-банк" на суму справедливої вартості акцій (модель розрахунку справедливої вартості однієї акції, що використовує банк: справедлива вартість компаній / загальна кількість акцій).

18.02.2016 р. на кореспондентський рахунок банку надійшли грошові кошти в повному обсязі за продані акції ПАТ "Крок-банк".

Необхідно:

1. Відобразити рух коштів банку на кореспондентському рахунку та визначити залишок коштів на рахунку, якщо станом на 21.11.2015 р. на рахунку банку було 250 тис. грн за допомогою табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Рух коштів ПАТ "Крок-банк" на кореспондентському рахунку

Дата	Надходження коштів на рахунок	Перерахування коштів із рахунка

2. Визначити розмір прибутку або збитку банку в результаті виконаних операцій за умови, що загальна кількість випущених акцій ВАТ "Міленіум" становить 60 тис. акцій.

3. Визначити номінальну вартість однієї акції, використовуючи баланс ВАТ "Міленіум" (табл. 3.2).

Баланс ВАТ "Міленіум", тис. грн

Статті балансу	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
Актив			
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи			
залишкова вартість	010	1	0
первісна вартість	011	1 011	1 011
накопичена амортизація	012	(1 010)	(1 011)
Незавершене будівництво	020	378	378
Основні засоби			
залишкова вартість	030	4 591	4 335
первісна вартість	031	13 448	13 270
знос	032	(8 857)	(8 935)
Довгострокові біологічні активи			
справедлива (залишкова) вартість	035	0	0
первісна вартість	036	0	0
накопичена амортизація	037	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	8	0
інші фінансові інвестиції	045	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість			
Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості	055	385	367
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	056	508	508
Знос інвестиційної нерухомості	057	(123)	(141)
Відстрочені податкові активи	060	0	0
Гудвіл	065	0	0
Інші необоротні активи	070	0	0
.....	075	0	0
Усього за розділом I	080		
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	262	235
Поточні біологічні активи	110	0	0
Незавершене виробництво	120	405	185
Готова продукція	130	308	146

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4
Товари	140	55	6
Векселі одержані	150	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги			
чиста реалізаційна вартість	160	181	86
первісна вартість	161	181	86
резерв сумнівних боргів	162	(0)	(0)
Дебіторська заборгованість за рахунками			
за бюджетом	170	0	0
за виданими авансами	180	4 508	3 435
з нарахованих доходів	190	0	0
із внутрішніх розрахунків	200	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	40	10
Поточні фінансові інвестиції	220	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти			
в національній валюті	230	316	266
у т. ч. в касі	231	2	0
в іноземній валюті	240	0	0
.....	250
Усього за розділом II	260		
III. Витрати майбутніх періодів	270	0	0
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275	0	0
Пасив			
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	2 400	2 400
Пайовий капітал	310	0	0
Додатковий вкладений капітал	320	0	0
Інший додатковий капітал	330	7 232	7 232
Резервний капітал	340	10	10
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	2 638	117
Неоплачений капітал	360	(0)	(0)
Вилучений капітал	370	(0)	(0)
Накопичена курсова різниця	375	0	0
Усього за розділом I	380	9 966	7 445
Частка меншості	385	0	0

Закінчення табл. 3.2

1	2	3	4
II. Забезпечення наступних виплат та платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400	0	0
Інші забезпечення	410	0	0
Сума страхових резервів	415	0	0
Сума часток перестраховиків у страхових резервах	416	0	0
Цільове фінансування	420	0	0
З рядка 420 графа 4 "Сума благодійної допомоги "(421)	421	0	0
Усього за розділом II	430	0	0
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	0	0
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	460	20	448
Інші довгострокові зобов'язання	470	0	0
Усього за розділом III	480	20	448
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	0	0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	0	0
Векселі видані	520	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	141	194
Поточні зобов'язання за розрахунками			
з одержаних авансів	540	87	62
з бюджетом	550	339	693
з позабюджетних платежів	560	0	0
зі страхування	570	103	150
з оплати праці	580	479	308
з учасниками	590	0	0
із внутрішніх розрахунків	600	0	0
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	605	0	0
Інші поточні зобов'язання	610	321	168
Усього за розділом IV	620	1 470	1 575
V. Доходи майбутніх періодів	630	0	0

Завдання 3.6. Акцію придбано за номіналом та продано через вісім місяців за ціною 11 500 грн, що на 1 750 грн перевищує номінал. По ній сплачують дивіденди 15,5 % річних. Необхідно визначити курс акції на момент продажу, поточну та додаткову дохідність інвестованих коштів.

Завдання 3.7. Облігації ПАТ "Крок-банк" номіналом 27 грн продаються за ціною 25,6 грн. Необхідно визначити курс облігації та як зміниться ціна облігації, якщо курс облігації збільшиться на 4 %.

Завдання 3.8. Дисконтну облігацію з терміном обігу один день було розміщено за ціною 92 % від номіналу. Необхідно визначити дохідність до погашення, якщо номінальна вартість облігацій становить 445 грн.

Завдання 3.9. Облігацію номіналом 10 тис. грн та терміном обігу п'ять років зі щорічною виплатою 50 % придбано ПАТ "Акро-банк" на вторинному ринку цінних паперів із премією в розмірі 4 тис. грн після двох років обігу. Визначити річний приріст/збиток капіталу, суму сукупного купонного доходу за облігацією для банку, купонну прибутковість облігації, поточну прибутковість облігації, кінцеву прибутковість облігації та накопичений купонний дохід, який отримає банк.

Завдання 3.10. Облігацію номіналом 5 тис. грн розміщено з дисконтом у розмірі 750 грн. Купонний дохід за облігацією становить 12,5 % річних. Визначити сукупний приріст/збиток капіталу, річний сукупний дохід за облігацією при терміні її дії п'ять років. Розрахувати кінцеву прибутковість облігації.

Завдання 3.11. Облігації номіналом 25 грн продаються за ціною 24,5 грн. Визначити курс облігацій та як зміниться ціна облігації, якщо її курс зменшиться на 5 %.

Завдання 3.12. Дисконтну облігацію з терміном обігу 92 дні було розміщено за ціною 95 % від номіналу. Визначити дохідність до погашення, якщо номінальна вартість облігації становить 500 грн.

Завдання 3.13. Номінал облігації 1 тис. грн, купон 10 %, виплати здійснюються двічі на рік, до погашення три роки. Дохідність до погашення становить 8 %. Визначити ціну облігації.

Завдання 3.14. Визначити поточну прибутковість облігації, купленої за 75 % до номіналу, якщо номінальна вартість облігації становить 200 грн, термін обігу – три роки, а щоквартальний купон – 5 %.

Завдання 3.15. Визначити кінцеву дохідність від операції з облігацією номіналом 500 грн, купленої з дисконтом 20 %, якщо вона була продана за номіналом через три роки. Увесь термін її обігу – п'ять років, а купон становить 10 % річних.

Завдання 3.16. ПАТ "Супербанк" придбало в ПАТ "Захід-банк" із дисконтом 2 % державну 20-відсоткову облигацію, через два роки погасило її. Не ураховуючи оподаткування доходів, визначити прибутковість до погашення за операцією ПАТ "Супербанк".

Завдання 3.17. Дисконтну облигацію з нульовим купоном номіналом 1 500 грн і терміном погашення через два роки реалізовано за ціною 1 200 грн. Визначити доцільність купівлі цієї облигації, якщо необхідна ставка прибутковості (r) дорівнює 14 %.

Завдання 3.18. Визначити поточну ринкову вартість облигації внутрішньої місцевої позики й зіставити її з ціною продажу, використовуючи такі дані: облигацію номіналом 100 грн реалізовано за ціною 67,5 грн. Погашення облигації передбачено через три роки. Ставка прибутковості очікується в розмірі 16 %.

Завдання 3.19. Купонну облигацію терміном обігу п'ять років було розміщено банком за ціною 90 % від номіналу. Визначити курс облигації, прибутковість до погашення та річний сукупний дохід, якщо номінальна вартість облигації становить 450 грн, купон –15 %, виплачується три рази на рік.

Завдання 3.20. Визначити ціну конверсії облигації, курс якої становить 157 грн, ринкова ціна облигації – 7 850 грн. Кількість акцій, які можуть бути обміняні на одну облигацію, дорівнює 20.

Завдання 3.21. Номінал сертифіката становить 700 тис. грн, відсоток за сертифікатом – 25 %, сертифікат випущено на 91 день. Визначити суму, яку отримає вкладник при погашенні сертифіката.

Завдання 3.22. Ощадний сертифікат номіналом 5 500 грн із нарахуванням відсотків за ставкою 19 % річних і терміном на півроку куплено банком за 100 днів до погашення та продано через 40 днів. Ставка відсотків за депозитами на ринку на момент купівлі та продажу становили 10 % і 8 % річних, відповідно. Визначити дохідність цієї операції для банку за ефективною ставкою простих відсотків.

Завдання 3.23. Номінал сертифіката становить 800 тис. грн, відсоток за сертифікатом – 20 %, випущено сертифікат на 91 день. Інвестор купує його за 30 днів до погашення за ціною 820 тис. грн. Визначити прибутковість цієї операції, якщо відомо, що інвестор протримає сертифікат до погашення.

Завдання 3.24. Визначити суму, яку отримає інвестор при погашенні сертифіката. Відомо, що номінал сертифіката становить 100 тис. грн, відсоткова ставка – 12 % річних, термін обігу сертифіката – 184 дні.

Змістовий модуль 2

Методичні засади здійснення банками операцій з цінними паперами

Тема 4. Інвестиційні операції банків з цінними паперами

Завдання 4.1. Банк "Преміум-банк" розглядає операцію з купівлі акції компанії N. Аналітику з акцій дано завдання визначити:

- 1) дисперсію доходів;
- 2) α і β за акцією компанії N;
- 3) рівняння регресії;
- 4) кореляцію прибутків між ринковим портфелем і доходом за акцією;
- 5) коефіцієнт детермінації.

Характеристику портфеля цінних паперів компанії N наведено в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Характеристика портфеля цінних паперів компанії N

Місяці	Дохідність ринкового портфеля, %	Дохідність акції компанії N, %
Січень	10	15
Лютий	12	13
Березень	6	4
Квітень	-4	-12
Травень	1	-2

Завдання 4.2. Інвестиційний портфель банку характеризується такими даними (табл. 4.2). Дохідність безризикових цінних паперів дорівнює 8 %. Середня дохідність фондового ринку становить 14 %.

Визначити:

- 1) β портфеля;
- 2) дохідність інвестиційного портфеля;
- 3) премію за ризик вкладання в цінні папери.

Характеристика портфеля цінних паперів банку

Цінні папери компанії	Загальна ринкова вартість, грн	Бета-коефіцієнт
А	5 000	1,3
Б	10 000	0,9
В	7 000	1,1
Г	8 000	0,6
Усього	30 000	–

Завдання 4.3. Безризикова ставка – 0,8; очікуваний дохід ринку – 0,15; β цінного паперу – 1,2. Визначити очікуваний дохід за акцією.

Завдання 4.4. Безризикова ставка дорівнює 0,6; дохід за акцією № 1 – 0,11; за акцією № 2 – 0,14; стандартне відхилення доходів за акцією № 1 дорівнює 0,2; за акцією № 2 – 0,4; β за акцією № 1 – 0,8; за акцією № 2 – 1,1. За якою акцією можна отримати вищий дохід?

Завдання 4.5. Інвестор має портфель, складений із ризикових цінних паперів банку, стандартне відхилення якого дорівнює 0,4 за очікуваного доходу 0,3. Безризикова ставка становить 11 %. Інвестор прийняв рішення змінити структуру портфеля, який на 45 % буде сформовано з ризикових інвестицій та на 55 % – із безризикових. Визначити стандартне відхилення та очікуваний дохід нового портфеля.

Завдання 4.6. Очікуваний дохід за акцією, що належать банку може становити 18 %, ринкова премія – 6 %, очікуваний дохід ринку – 15 %. Визначити β за акцією.

Завдання 4.7. β цінного паперу банку дорівнює 1,2; стандартне відхилення – 0,22; безризикова ставка – 0,11. За ринковим портфелем очікують отримати дохід 0,15 за стандартного відхилення 0,2. Визначити очікуваний дохід за цінним папером.

Завдання 4.8. Банк придбав дві акції до портфеля у співвідношенні 60 та 40 %. Акції мають однакове стандартне відхилення доходів – 0,33. Якщо коефіцієнт кореляції буде становити +1,0, то яким буде стандартне відхилення портфеля банку?

Завдання 4.9. Керівник відділу цінних паперів банку отримав таку інформацію:

1) дисперсія δ^2 : за ринковим портфелем $\delta_m^2 = 0,000\ 594$; за цінним папером $\delta_i^2 = 0,000\ 274$;

2) середня за доходами за шість років: за ринковим портфелем $R_m = 0,021\ 85$; за цінним папером $R_i = 0,028\ 11$;

3) коваріація $R_m R_i = 0,000\ 596$.

На основі цієї інформації необхідно визначити:

1) δ_m та δ_i ;

2) α і β цінного паперу;

3) рівняння регресії;

4) R^2 .

Завдання 4.10. Необхідно визначити:

1) коефіцієнт детермінації R^2 на підставі таких показників: $R_{\text{портфеля}} = 0,002\ 731$; $R_{\text{акції}} = 0,052\ 37$. Коваріація доходу портфеля й акції компанії $= 0,001\ 18$;

2) частки систематичного й несистематичного ризику в загальному ризику, використовуючи: $\delta_p = 0,000\ 769$; $\delta_i = 0,004\ 82$.

Завдання 4.11. Банк розглядає купівлю акції компанії N. Аналітику за акціями керівником відділу цінних паперів дано завдання, використовуючи дані табл. 4.3, визначити:

1) дисперсію доходів;

2) α і β за акціями компанії N;

3) рівняння регресії;

4) кореляцію прибутків між ринковим портфелем і доходом акції;

5) коефіцієнт детермінації;

6) частки систематичного й несистематичного ризику в загальному ризику акції компанії N.

Таблиця 4.3

Характеристика портфеля цінних паперів компанії N

Місяці	Дохідність ринкового портфеля, %	Дохідність акції K^0 N, %
Січень	9	14
Лютий	10	12
Березень	8	6
Квітень	-6	-10
Травень	1	-4

Завдання 4.12. Банк має портфель, складений із двох цінних паперів, які взяті в таких частках і мають такі очікувані дохідності та стандартні відхилення (табл. 4.4).

Характеристика портфеля цінних паперів банку

Цінний папір	Очікувана дохідність, %	Стандартне відхилення, %	Частка
А	10,00	20,00	0,35
В	15,00	25,00	0,65

Для різноманітних рівнів кореляції цих цінних паперів (-1;1) визначити максимальне й мінімальне значення стандартного відхилення портфеля.

Завдання 4.13. Портфель цінних паперів банку характеризується такими даними. Вартість портфеля становить 200 тис. грн. До складу портфеля входять цінні папери трьох компаній – А, В і С – у такій пропорції: компанії А – 50 %; компанії В – 30 %; компанії С – 20 %. Цінні папери мають такі β -коефіцієнти: $\beta_A = 0,60$; $\beta_B = 1,20$; $\beta_C = 0,95$. Середня дохідність фондового ринку дорівнює 12 %. Дохідність безризикових цінних паперів – 7 %. Визначити:

1) β -коефіцієнт і дохідність інвестиційного портфеля банку;

2) як зміниться β -коефіцієнт портфеля, якщо питома вага цінних паперів компанії В збільшиться на 10 % при відповідному зменшенні питомої ваги цінних паперів компанії А.

Завдання 4.14. Оцінити дохідність акцій банку з $\beta = 0,8$, якщо середнє значення ринкової дохідності за попередні роки дорівнює 20 %, а безризикова доходність – 7 %. Якщо експертна оцінка дохідності фондового ринку на майбутній рік буде на 20 % вища, ніж середня оцінка за попередні роки, то наскільки відсоткових пунктів слід очікувати підвищення дохідності акцій?

Завдання 4.15. Портфель цінних паперів банку характеризується такими даними (табл. 4.5).

Таблиця 4.5

Характеристика портфеля цінних паперів банку

Цінні папери корпорації	Загальна ринкова вартість, грн	β -коефіцієнт
А	50 000	0,0
Б	10 000	0,9
В	25 000	1,1
Г	8 000	1,2
Д	7 000	1,7
Усього	100 000	–

Доходність державних цінних паперів дорівнює 7 %; середня доходність ринку – 14 %. Обчислити β -коефіцієнт і доходність портфеля.

Завдання 4.16. На підставі таких даних визначити вартість акції:

- 1) ставка доходності за державними облігаціями – 8 %;
- 2) β -коефіцієнт – 0,5;
- 3) дивіденд на акцію постійний і становить 8 грн;
- 4) загальна доходність ринку акцій – 12 %.

Тема 5. Ризики інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів та методи управління ними

Завдання 5.1. Вартість портфеля банку на 01.01.2015 р. становила 10 500 грн, а на 01.01. 2016 р. – 9 800 грн. Реалізований приріст курсової вартості, коли було продано акції компанії А, становив 500 грн. Отримано дивіденди в розмірі 150 грн. Визначити сукупну прибутковість портфеля та скоректовану, ураховуючи ризик і ринкові показники норму прибутковості портфеля, якщо β портфеля дорівнює 1,2, безризикова ставка відсотка – 7 %, а середньоринкова норма віддачі – 10,75 %.

Завдання 5.2. Фактор β банків А і Б у першій половині 2015 р. становив, відповідно, 0,809 6 і 1,094 6. У першому кварталі обидва банки виплатили дивіденди, відповідно, по 15 і 20 грн на акцію. Курсова вартість акцій банку А зросла зі 150 до 180 грн, а банку Б – із 200 до 220 грн. Індекс РТС за аналізований період виріс із 333 до 366 пунктів. Безризикова ставка відсотка дорівнює 7 %. Визначити прибутковість і скоректовану, ураховуючи ризик і ринкові показники, норму прибутковості.

Завдання 5.3. Фактор β звичайної акції компанії А становить 0,93. Акція знаходилася в портфелі банку протягом 2015 р. і збільшилася в ціні за цей період із 393 до 657 грн. Дивіденди, виплачені компанією, становили 40 грн. Індекс ПФТС за цей період зріс із 47,00 до 49,25 пунктів. Безризикова ставка відсотка становила 6 %. Визначити RAR і зробити висновки щодо збереження акцій у портфелі цінних паперів.

Тема 6. Посередницькі операції банків з цінними паперами

Завдання 6.1. Акції компанії Б коштували на початку 2015 р. 20,45 грн за штуку, а в січні 2016 р. – 24,45 грн. Банк придбав 500 акцій цієї компанії. Початковий необхідний рівень маржі становив 55 %. За акціями було

виплачено дивіденди в розмірі 0,78 грн на акцію. Яка прибутковість інвестицій банку, якщо брокерська винагорода становить 9 %?

Завдання 6.2. Банк придбав із використанням маржі 7 тис. акцій компанії А за курсом 1,76 грн за акцію. Біржовий збір становить 0,5 % суми угоди, комісійну винагороду брокерові встановлено в розмірі 1 % від ціни акції. За акціями було виплачено дивіденди компанією в розмірі 1,12 грн. Під кінець року курс акцій становив 1,83 грн. Розрахувати ставку прибутковості вкладення банку, розмір біржового збору та суму комісійної винагороди брокерові.

Завдання 6.3. Акції компанії коштували на початку року 10,7 грн. Банк придбав 1 тис. акцій цієї компанії. Винагорода брокерові становить 9 %, а початковий необхідний рівень маржі – 50 %. Наприкінці року курс акцій піднявся до 11,7 грн, і за ними було виплачено дивіденди в розмірі 0,214 грн на акцію. Яка прибутковість її інвестицій?

Завдання 6.4. Банк-продавець акцій придбав опціон "пут" з опціонною премією 1,50 грн за кожну акцію із правом продажу 100 акцій по 80 грн за одну акцію. На момент виконання угоди ціна акції становила 70 грн. Визначити економічний результат угоди для власника опціону й андеррайтера.

Завдання 6.5. Інвестор придбав акції ПАТ "Будбанк" на суму 10 тис. грн. Біржовий збір становить 0,5 % суми угоди, комісійну винагороду брокерові встановлено в розмірі 1 % від ціни акції, брокерська компанія стягує на свою користь 50 % комісійної винагороди. Визначити розмір біржового збору, суму комісійної винагороди брокерові, суму трансакційних витрат.

Тема 7. Професійна діяльність банків з організаційно-технічного обслуговування фондового ринку

Завдання 7.1. На підставі Закону України "Про депозитарну систему України" охарактеризувати види депозитарної діяльності та їхнє поєднання.

Завдання 7.2. Необхідно встановити відповідність (табл. 7.1).

Таблиця 7.1

Види діяльності на фондовому ринку

Терміни	Характеристики
1	2
1. Депозитарна діяльність	а) Національний банк України, професійні учасники депозитарної системи України, депозитарії-кореспонденти,

1	2
2. Депозитарна система України 3. Депонент 4. Реєстр власників іменних цінних паперів 5. Розрахунки у цінних паперах 6. Учасники депозитарної системи України	фондові біржі, клірингові установи, Розрахунковий центр, емітенти, торговці цінними паперами, компанії з управління активами, депоненти; б) переказ цінних паперів та/або переказ/списання/зарахування прав на/за цінні папери; в) перелік власників іменних цінних паперів, складений, відповідно до вимог законодавства, Центральним депозитарієм або, у випадках, установлених законом, Національним банком України, на певну дату із зазначенням кількості іменних цінних паперів; г) власник цінних паперів, співвласники цінних паперів; нотаріус, на депозит якого внесено цінні папери, яким рахунок у цінних паперах відкривається депозитарною установою на підставі відповідного договору про обслуговування рахунка в цінних паперах; д) сукупність учасників депозитарної системи та правовідносин між ними щодо ведення обліку цінних паперів, прав на цінні папери і прав за цінними паперами та їх обмежень; е) діяльність професійних учасників депозитарної системи України та Національного банку України щодо надання послуг із зберігання та обліку цінних паперів, обліку і обслуговування набуття, припинення та переходу прав на цінні папери і прав за цінними паперами та обмежень прав на цінні папери на рахунках у цінних паперах депозитарних установ, емітентів, депозитаріїв-кореспондентів, осіб, які провадять клірингову діяльність

Завдання 7.3. Обґрунтуйте необхідність у веденні журналів системи реєстру та їхню доцільність, використовуючи Закони України "Про цінні папери та фондовий ринок" та "Про депозитарну систему України".

Завдання 7.4. Банк планує виплачувати по 2,2 грн дивідендів на одну акцію в наступному році. Потрібна норма дохідності інвестицій – 17 %, дивіденди будуть зростати на 8 % на рік. Визначити вартість звичайних акцій цього банку. Чи вважаєте ви, що ці акції є вдалим інструментом для інвестування? Поясніть, яким чином ураховано фактор ризику під час оцінювання вартості акцій.

Завдання 7.5. Після додаткової емісії іменних цінних паперів, підприємство має власників іменних цінних паперів у кількості 655 осіб. Дотримуючись вимог чинного законодавства, керівництво підприємства має

намір звернутися до реєстратора – банківської установи, де їх обслуговують. Однак, у зв'язку з тим, що підприємство обслуговують одразу у трьох банках, перед керівництвом постало питання: до якого ж банку звернутися для ведення реєстру власників іменних цінних перів? За якими критеріями керівництво підприємства обере реєстратора?

Рекомендована література

Основна

1. Болдуєва О. В. Організаційно-економічний механізм регулювання ринку цінних паперів в Україні : монографія / О. В. Болдуєва. – Запоріжжя : Запорізь. нац. ун-т, 2011. – 262 с.
2. Курочкіна І. Г. Ведення реєстру власників іменних цінних паперів : конспект лекцій / І. Г. Курочкіна. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. – 80 с.
3. Курочкіна І. Г. Торгівля цінними паперами: конспект лекцій / І. Г. Курочкіна, Ю. В. Прохорова. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. – 80 с.
4. Мендрул О. Г. Фондовий ринок: операції з цінними паперами : навч. посіб. / О. Г. Мендрул. – Київ : КНЕУ, 2000. – 156 с.
5. Давидов О. І. Депозитарна інфраструктура ринку цінних паперів України : монографія / О. І. Давидов, Т. В. Лапшина. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – 261 с.

Додаткова

6. Болдуєва О. В. Інституційні аспекти розвитку ринку цінних паперів в Україні : монографія / О. В. Болдуєва. – Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2013. – 391 с.
7. Герасименко О. М. Індикатори оцінки стану системи економічної безпеки торговців цінними паперами : монографія / О. М. Герасименко. – Черкаси : [б. в.], 2012. – 236 с.
8. Крючков В. О. Шляхи поліпшення кредитних, інвестиційних операцій банків та їхньої роботи з цінними паперами : монографія / В. О. Крючков. – Київ : Фенікс, 2010. – 168 с.
9. Лісовий В. П. Торгівля цінними паперами : навч. посіб. / В. П. Лісовий, К. Г. Отченаш, В. В. Токар. – Київ : КНЕУ, 2012. – 369 с.
10. Лук'яненко І. Г. Оцінювання інвестицій та цінних паперів у фінансовому менеджменті : навч. посіб. / І. Г. Лук'яненко. – Київ : [б. в.], 2012. – 227 с.

11. Павлов В. І. Формування інституційної системи ринку цінних паперів в Україні : монографія / В. І. Павлов, Н. М. Кіндрацька. – Рівне : НУВГП, 2011. – 294 с.
12. Пантелєєв В. П. Фінансові операції з цінними паперами: здійснення та облік : монографія / В. П. Пантелєєв. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – 334 с.
13. Професійна діяльність на ринку цінних паперів: депозитарна діяльність : навч.-метод. посіб. / [упоряд. К. К. Бовкун та ін.]. – Київ : АДС УМК Центр, 2011. – 486 с.
14. Професійна діяльність на ринку цінних паперів: торгівля цінними паперами : навч.-метод. посіб. / [упоряд. К. К. Бовкун та ін.]. – Київ : АДС УМК Центр, 2011. – 267 с.
15. Торгівля цінними паперами : підручник / [В. І. Грушко та ін.]. – Київ : Ун-т економіки та права "КРОК", 2011. – 391 с.
16. Цінні папери : підручник / [В. Д. Базилевич та ін.]. – Київ : Знання, 2011. – 1095 с.
17. Цінні папери: практикум : навч. посіб. / [В. Д. Базилевич та ін.]. – Київ : Знання, 2013. – 791 с.

Інформаційні ресурси

18. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ssmc.gov.ua>.
19. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на ринку цінних паперів, затверджено наказом Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва, рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14.03.2001 р. № 49/60, редакція від 14.05.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0857-13>.
20. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
21. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
22. Про депозитарну діяльність: положення, затверджене рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 17.10.2006 р. № 999, редакція від 16.08.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1238-06>.
23. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України № 448/96-ВР від 30.10.1996 р., редакція від 11.10.2013 р.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/448/96>.

24. Про обіг векселів в Україні : Закон України № 2374-III від 05.04.2001 р., редакція від 11.08.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>.

25. Про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів : Положення, затверджене рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 17.10.2006 р. № 1000, редакція від 28.05.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0049-07>.

26. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України № 3480-IV від 23.02.2006 р., редакція від 01.01.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.

Зміст

Вступ.....	3
Змістовий модуль 1. Організаційні засади здійснення банками операцій з цінними паперами.....	4
Тема 1. Фондовий ринок: сутність та зміст	4
Тема 2. Фінансові інструменти фондового ринку	7
Тема 3. Емісійні операції банків	10
Змістовий модуль 2. Методичні засади здійснення банками операцій з цінними паперами.....	17
Тема 4. Інвестиційні операції банків з цінними паперами.....	17
Тема 5. Ризики інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів та методи управління ними	21
Тема 6. Посередницькі операції банків з цінними паперами	21
Тема 7. Професійна діяльність банків з організаційно-технічного обслуговування фондового ринку.....	22
Рекомендована література.....	24
Основна	24
Додаткова	24
Інформаційні ресурси	25

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Завдання до практичних занять
з навчальної дисципліни
"ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ
З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Банківська справа"
всіх форм навчання**

Укладач **Азізова Катерина Михайлівна**

Відповідальний за випуск *О. М. Колодізєв*

Редактор *О. Г. Доценко*

Коректор *О. Г. Доценко*

План 2016 р. Поз. № 55.

Підп. до друку 08.11.2016 р. Формат 60 x 90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 1,75. Обл.-вид. арк. 2,19. Тираж 40 пр. Зам. № 226.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*